

Sokkal több cselekvésre van szükség a környezetvédelemben

Az Európai Bizottság szeptember 8-án tette közzé a környezetvédelmi politikák végrehajtásának felülvizsgálatáról szóló harmadik jelentését. Habár egyes területeken történt előrelépés az előző felülvizsgálat óta, számos szegmensben további sürgető cselekvésekre van szükség.

A környezetvédelmi politikák végrehajtásának felülvizsgálatáról szóló jelentést (*Environmental Implementation Review* – EIR) az Európai Bizottság először 2017-ben,¹ majd 2019-ben,² az Európai Zöld Megállapodás (*Green Deal*) meghirdetése előtt, majd ez év szeptemberében hozta nyilvánosságra a tagállamok országjelentései alapján.³ A jelentés lényegében összefoglalja az Európai Unió tagállamainak a körforgásos gazdaság, a biodiverzitás megőrzése, a szennyezőanyag-mentesség és az éghajlat-politika érdekében tett erőfeszítéseit, valamint summázza a környezetvédelemre fordított nemzeti ráfordításokat. Az elemzés ösztönzően hathat a tagállamok számára a projektek hatékonyságának növelésére azzal, hogy rámutat az egyes országok vagy szegmensek közötti szakadékokra. A Bizottság iránymutatásokkal, finanszírozással, de akár kötelezettség-szegési eljárás indításával is sarkallhatja a tagállamokat a környezetvédelmi politikák és szabályok jobb implementálására, végrehajtására.

A körforgásos gazdaság kialakítása már számos országban zajlik cselekvési tervek vagy nemzeti stratégiák megalkotása révén, azonban meghatározó eltérések figyelhetők meg a tagállamok körforgásos anyagfelhasználásai között. Míg az uniós átlag 12,8 százalékon áll, a skála 1,3 százalék (Románia) és 30,9 százalék (Hollandia) között mozog. A kiemelt jelentőségű gazdasági ágazatokban (műanyagok, textil- és építőipar) pedig mindössze öt tagállam (Németország, Magyarország, Málta, Szlovákia és Horvátország) erősítette meg eddig a szakpolitikai kereteket a körforgásos gazdaság kialakítására vonatkozóan.

¹ Európai Bizottság 2017.

² Európai Bizottság 2019.

³ Európai Bizottság 2022.

A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák fenntartása kérdéskörében az EU továbbra sem mutat elmozdulást pozitív irányba, a biodiverzitás továbbra is csökken mind a szárazföldön, mind a vizekben. A védett területek kijelölése nem halad a megfelelő ütemben (habár huszonöt tagállamban már zajlik vagy lezajlott a folyamat), ezért a tagállamoknak fel kell gyorsítania a *Natura 2000* hálózatok kiépítését. A jelentés Észtországot emeli ki a vizes élőhelyek helyreállításában, mint követendő példa, valamint a közös agrárpolitika (KAP), illetve a 2023–2027-es KAP-stratégiai tervek átfogó fejlesztésében látja az egyik megoldást a problémára.

További jelentős ügyként jelenik meg az Európai Unióban a lég- és vízszennyezés, valamint a vegyi anyagok használata. Előbbi esetében a Bizottság többször élt már a kötelezettségszegési eljárás intézményével a szennyező anyagok, mint a nagy problémát okozó nitrogén-dioxid vagy a (többnyire a) mezőgazdaságból származó ammónia nagy fokú használata miatt. Ezért például itt is kardinális kérdésként merülhet fel a KAP reformja. Sikeres gyakorlatként említ több, uniós finanszírozással rendelkező, a klíma- és környezetvédelmet célzó LIFE-projektet,⁴ mint a Mátrai Erőmű dekarbonizációja vagy az Olaszországban (és kis részben Szlovéniában) található Pó-medence régiójában futó energiahatékonysági, közlekedési és infrastrukturális fejlesztés. Továbbá integrált együttműködés áll fenn például a vegyi anyagok szabályozásával kapcsolatban Görögország és Ciprus között a tapasztalatok megosztása érdekében.

Az átfogó jelentés az éghajlat-politika kapcsán meglehetősen derűlátó, ugyanis összességében megfelelő szintűnek találja a terület jogszabályainak végrehajtását az EU-ban. A 2030-ra kitűzött cél,⁵ miszerint a tagállamokban 55 százalékkal kell csökkennie a nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátásnak az 1990-es szinthez képest, elérhetőnek látszik, hisz a 2020-as adatok szerint – a légi közlekedést is beleszámítva – már 31 százalékkal csökkent a kibocsátás az EU27 országaiban. Ez az adat messzemenően felülmúlja az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményben meghatározott, 2020-ig elérendő 20 százalékos csökkentést. Ehhez többek között az is hozzájárult, hogy immáron huszonöt tagállamban növelték a tiszta és megújuló energiaforrások elérhetőségét és alkalmazását. Követendő példaként a felülvizsgálati jelentés a Dánia helyreállítási és rezilienciaépítési tervében szereplő zöld adóreformot emelte ki, amelynek keretében a vállalatok zöldberuházásait adótámogatással illetik meg.

⁴ Európai Bizottság [é. n.].

⁵ Az Európai Unió Tanácsa – Európai Tanács 2022.

Sokkal több cselekvésre van szükség a környezetvédelemben

A projektek a nemzeti források mellett európai uniós támogatással valósulnak meg, amely a 2021–2027-re vonatkozó pénzügyi keretből egymilliárd eurót jelent a zöldberuházások ösztönzésére. A költségvetésen belül emellett a környezetvédelmi politikák végrehajtását a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz is támogatja. Habár a 2020-as adatokon alapuló harmadik EIR-jelentés már számos terület és tagállam előrehaladottságáról tesz tanúbizonyságot, az új többéves pénzügyi keretnek még inkább egyengetnie kell a 2030-as, majd a 2050-es célok eléréséhez vezető utat, ugyanis bőven van még mit tenni egy fenntartható Európa kialakításáért.

2022. szeptember 14.

Felhasznált irodalom

- Az Európai Unió Tanácsa – Európai Tanács (2022): *Irány az 55%! Online: www.consilium.europa.eu/hu/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/*
- Európai Bizottság (2017): *A Bizottság COM(2017) 63 final közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a környezetvédelmi politikák végrehajtásának uniós felülvizsgálata: Közös kihívások és az erőfeszítések egyesítésének lehetőségei a jobb eredmények elérése érdekében.* Online: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:602f44b6-ec53-11e6-ad7c-01aa-75ed71a1.0022.02/DOC_1&format=PDF
- Európai Bizottság (2019): *A Bizottság COM(2019) 149 final közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a környezetvédelmi politikák végrehajtásának 2019. évi felülvizsgálata: A polgárainak védelmet és jobb életminőséget nyújtó Európa.* Online: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:fcafcdcd-0abf-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF
- Európai Bizottság (2022): *A Bizottság COM(2022) 438 final közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a környezetvédelmi politikák végrehajtásának felülvizsgálata, 2022. Fordulat környezetvédelmi megfelelés révén.* Online: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:-784da925-2f5e-11ed-975d-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF
- Európai Bizottság [é. n.]: *LIFE Programme.* Online: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en